

VIIKINMÄEN–PIHLAJISTON KOTIKAUPUNKIPOLKU

Versio 22.1.2015

26 kohdetta, 7 tietolaatikkoo, noin 5 kilometriä

Julkaisijat PNV-asukasyhdistys ja Helsingin kaupunki / kaupunginkanslia

Yhteistyössä Helsingin kaupungin Lähiöprojekti ja HSY Vesipalvelut

Toimittanut Pauli Saloranta

Ohjausryhmä Kimmo Kuisma (pj), Tommi Fred ja Tero Santaoja

Paikallistuntemus Tuomas Eskola, Anna-Lisa Korhonen, Heikki Rinne, Marjatta Tahvanainen ja Ari Vainikka

Kommentointi Pirjo Ruotsalainen ja Antti Salla

Kiitos kaikille tietoja ja vinkkejä antaneille kaupunkilaisille ja tahoille!

KARTTA TÄÄLLÄ : www.kotikaupunkipolut.fi/viikinmaki-pihlajisto/Vii-Pih_210115_LR.jpg

JOHDANTO

Viikinmäki ja Pihlajisto ovat kalliolle rakennettuja kaupunginosia Helsingin historiallisten pääväylien varressa Vantaanjoen, Hämeentien ja Lahdenväylän kainalossa. Alue säilyi erämaisena aina 1960-luvulle saakka, kunnes aikakautensa modernein rakentaminen toi asutuksen ensin Pihlajistoon ja nyt 2000-luvulla Viikinmäkeen. Syntymässä on Suomen oloissa harvinaislaatuinen kaksois- ja kukkulakaupunki, jossa asuu yhteensä 6 400 asukasta vuoteen 2022 mennessä.

Viikinmäen–Pihlajiston kotikaupunkipolku esittelee 26 mielenkiintoista kohdetta muinaisrannasta uusimpaan arkkitehtuuriin, ja paljon siltä väliltä. Pääreitien pituus on 5 km ja se muodostaa useita lyhyempiä lenkkejä, liisäpolkuja sekä yhteyksiä naapureiden kotikaupunkipolkuihin Pihlajamäessä, Pukimäessä ja Oulunkylässä.

www.uuttahelsinki.fi/fi/viikki-kivikko/perustietoa/viikinmaki-kalliosta-nouseva-kukkulakaupunki-vantaanjoen-varressa

KIRJALLISUUTTA

Elämää lähiössä. Riitta Astikainen ja Riitta Heiskanen ja Raija Kaikkonen (toim.) 1997, Helsingin Sanomat.

Kallioperän ja maaperän arvokkaat luontokohteet Helsingissä. Antti Salla 2004, Helsingin kaupungin ympäristökeskus.

Lähiöt ja tehokkuuden yhteiskunta. Johanna Hankonen 1994, Gaudeamus ja Otatieto.

Ostari. Lähiön sydän. Sari Saresto, Anne Salminen, Mira Vierto 2004, Helsingin kaupunginmuseo.

Sub 26. Esikaupungeissa tapahtuu! Marja Piimies (toim.) 2009. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.

KOhteet

1 Ostoskeskus

Valmistui 1973 keskelle Pihlajistoa sopivasti muun rakentamisen puolivälissä. Ostarille pääsi alun perin myös Salpausseläntien alitse, mutta alikulku muutettiin 1990-luvulla työtilaksi ja sittemmin varastoksi.

Ostariin kyljessä "montussa" oli hieno suihkulähde istutuksineen, joita oli tarkoitus hoitaa kaupungin puisto-osaston ja asukkaiden yhteistyönä. Vanhalla nimellään jatkaa vielä ravintola Lähde, jossa oli alkuvuosina jopa tanssiorkesteri ja sunnuntaisin perhelounas. Montun ulkoasua on paranneltu useampaankin otteeseen 1990- ja 2000-luvuilla Ritva Harlen ja Lähiöprojektin toimesta. Pihlajiston Mosaiikkipolun kuvioita on täälläkin, aiheena Kalevalan runo 44, jossa Väinämöinen etsii hauenluista kantelettaan merestä ja kun ei löydä, tekee uuden kanteleen koivusta.

Ostariin eteen tehtiin 1995 Ritva Harlen suunnittelema ympäristötaideteos *Pihlajiston virta*, johon rakennusvirasto lisäsi vuonna 2012 suojatien. Teos toimii samalla nopeushidasteena läpiajokadulla.

Kun hypermarketit ovat syöneet vanhojen ostariin asiakkaita, on viime aikoina pohdittu Pihlajistonkin ostariin purkamista ja uuden lähikaupan rakentamista Hattelmalantien risteykseen (ks. kohde 24). Ostariin paikalle voisi silloin rakentaa asuinkerrostalon, joka hyötyisi puolivalmiista parkkiluolasta. Viereisen talon "kivijalassa" toimivat Pihlajiston kukkakauppa ja kioski, apteekki, pizzeria ja ompelimo.

Tietolaatikko: Pihlajiston rakentaminen

Helsingin väkiluku kasvoi sotien jälkeen rakettimaisesti kaksinkertaistuen vuosina 1944–1969 jo yli puoleen miljoonaa. Ennusteet eivät tienneet, että seuraavana vuonna väestönkasvu taittuisi, ja niin katseet kääntyivät Pihlajiston asumattomille kallioille. Pihlajalaksossa oli maatila, jonka päärakennus oli nykyisen Salpausseläntie 2:n vaiheilla. Siltä ajalta löytyy yhä syreeni ja omenapuita.

Pihlajistoon päätettiin tuottaa 100 000 kerrosneliötä tiiviisti ja mahdollisimman nopeasti. Ruutukaava annettiin huhtikuussa 1969 piirrettäväksi arkkitehtitoimisto Pentti Riihelälle ja se hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa jo syyskuussa. Rakentaminen alkoi marraskuussa. Kaupunki teetti itse neljäsosan Pihlajistosta vuokra-asunnoiksi ja Sato loput omistusasunnoiksi. Kerrostaloja tuotettiin liukuhihnalta mallipiirustuksia käyttäen, koska aikaa ei ollut talokohtaiseen suunnitteluun. Alueen reunoilla on muutamia rivitaloja, joissa yksilöllisempiä ratkaisuja. Ensimmäiset asukkaat muuttivat vuoden 1970 lokakuussa.

Pihlajisto on aluerakentamisen ajan kompaktikaupungin pisimmälle vietyjä esimerkkejä. Kaupunkisuunnitteluviraston päällikkö Paavo Perkkiö sanoi myöhemmin, että Pihlajistoa rakennettaessa "kaikki ymmärsivät, että nyt menee pieleen". Asukkaat kuitenkin pitivät Pihlajistosta ja polkaisivat pystyyn oman kehitysprojektin – aikana ennen valtion ja kaupunkien lähiöprojekteja. He saivat vuonna 1993 rahoituksen ja palkkasivat oman lähiöarkkitehdin Aija Staffansin ja tälle avuksi sosiologi Heli Rantasen sekä ympäristöpsykologi Marketta Kytän. Tehtävänä oli puolessa vuodessa tuottaa asukkaiden kanssa toteutuskelpoisia parantamishdotuksia. Myöhemmin kolmikko on toiminut monissa alan tutkimus- ja koulutustehtävissä, Aija Staffans myös Helsingin kaupunginosayhdistysten liiton puheenjohtajana.

Pihlajisto oli aluksi oma erillinen saarekkeensa kukkulalla luonnon keskellä Pihlajamäen tavoin. Nyt se on tullut yhä enenevästi osaksi kaupunkia Viikin keskuksen ja Viikinmäen rakentuessa sekä Jokeri-bussin myötä.

2 Julkisivuremontit

Pihlajiston ilmettä ovat suuresti kohentaneet taloyhtiöiden julkisivuremontit. Ensimmäinen niistä tehtiin Lähiöprojektin tuella vuosina 1997–98 kaupungin vuokrataloyhtiössä, joka käsittää 11 asuinrakennusta Salpausseläntien ja Aulangontien rajaamassa korttelissa. Entiset pesubetonipinnat saivat hieman iloisemman raidallisen ulkoasun. Samalla parannettiin seinien tiiveyttä sekä uusittiin ikkunat. Putket olivat vuorossa 10 vuotta myöhemmin 2008–10.

Myös Salpausseläntien pohjoispuolen omistustaloissa on kunnostettu julkisivuja valtion korjausavustuksen tuella, pääasiassa alkuperäisin vahvoin värein ja lisätty erityisesti talojen päätyjen lämmöneristävyttä.

www.hekaoy.fi/pihlajisto/kiinteistot/salpausselantie-14

Tietolaatikko: Pihlajiston nuoret ja vanhemmat (PNV-asukasyhdistys)

Pihlajiston nuoret ja vanhemmat -yhdistys perustettiin 1993, kun kaupungin vuokrataloissa oli levotonta. Alkuvaiheen tärkeä aktiivi oli Malmin seurakunnan nuorisotyöntekijä-pappi Ilkka Rantanen, joka asui välillä nuorten kanssa rapussa lähes oman henkensä uhalla. Rantanen ja taiteilija Ritva Harle kutsuivat nuoret ja vanhemmat koolle: yhteistuumin siistittiin rappukäytävät, nuoret itse pesivät ja maalasivat paikat. Avajaisista muodostui ensimmäinen Pihlajisto-juhla. Nuoretkin rauhoittuivat: kuulemma Malmin sairaalassa ihmeteltiin, kun Pihlajistosta ei tullut enää paikattavia joka viikonloppu.

PNV-yhdistys jatkoi toimintaansa laajentaen asialistaansa, mutta piti vanhasta nimestä tulleen lyhenteensä. Nyt se sopiikin hyvin Pihlajiston ja Viikinmäen kaupunginosayhdistykselle, joka toimii vanhan ja uuden alueen yhteishengen puolesta.

3 Ruusupuisto

Viralliselta nimeltään Tiirispuisto, kuuluu Helsingin puistojen toiseksi korkeimpaan hoitoluokkaan. Puisto on pinta-alaltaan pieni, 2 000 m². Se jakaantuu luonnontilaiseen kallioiseen osaan ja suunniteltuun oleskelupuistoon. Ruusupuiston nimen puisto sai, kun sen istutukset uusittiin Lähiöprojektin avulla. Samalla uusittiin valaistus ja käytävät. Kolmelta sivultaan rakennusten rajaamana puisto on kuin salainen puutarha Pihlajiston sydämessä.

Tietolaatikko: Lähiöprojekti Pihlajistossa

Helsingin kaupungin Lähiöprojektin toiminta alkoi 1996 EU:n Urban-ohjelman rahoituksella kohdentuen aluksi Itä-Helsingin 1960-luvun esikaupunkeihin. Pihlajisto pääsi kuitenkin asukkaidensa aktiivisuuden ansiosta heti mukaan ainoana 1970-luvun lähiönä. Jo 1980-luvulla alkanut asukkaiden omatoiminen lähiökehitys sai nyt jatkoa.

Lähiöprojektin hankkeisiin on kuulunut asukastoiminnan edistämistä, uusien harrastusmahdollisuuksien ja matalan kynnyksen kulttuurin tuottamista, ulkoalueiden kunnostamista, rakennusten peruskorjauksen tukemista

sekä kaupungin eri virastojen yhteistyön koordinoimista. Lähiöprojektin aloitteesta Pihlajiston asemakaavasta poistettiin 1990-luvun lopulla taloyhtiöiden velvoite rakentaa pysäköintikansia.

Lähiöprojektin toiminta Pihlajistossa jatkui vuoteen 2004 ja sen jälkeenkin se on ollut mukana muutamissa pihlajistolaisissa hankkeissa.

lahioprojekti.hel.fi

4 Varislaakso

Monilla eri nimillä tunnettu kapea laakso on keskiosaltaan korkea eli puustoista suota. Luoteispäässä se kapenee jylhien kallioiden väliseksi kuruksi, jossa vallitsee ikimetsän tunnelma. Lähiöaikakauden alussa laakson varjoissa käytiin Pihlajiston ja Pihlajamäen nuorisojengien välisiä tappeluita. Nyt reitti on monien ulkoilijoiden suosima ja metsän rohkeat oravat ovat tottuneet pyytämään ohikulkijoilta herkkuja.

Vuonna 2001 Pihlajiston 30-vuotisjuhlassa avattiin ulkoilureitti "Vallun vaellus" pihlajistolaisen mestarikävelli- ja Valentin Konosen kunniaksi. Reitin pituus on 2,3 km ulottuen leikkipuistolta alas Savelanpuistoon. Se merkittiin opastein ja tauluin, jotka tosin ovat pääosin jo kadonneet.

Tletolaatikko: Valentin Kononen

Suomen kaikkien aikojen menestynein kilpakävelli Valentin Kononen syntyi 1969, asui ja harjoitteli Pihlajistossa. Hän voitti Varislaaksossa vuonna 1975 ensimmäisen kisansa Pihlajamäen Iskun paidassa, lajina tosin juoksu.

Konosen sitkeys jäi kaiken kansan mieliin Helsingin vuoden 1994 EM-kisojen 50 km:n matkalla, jossa hänellä ongelmia nesteiden imeytymisen kanssa. Kononen tynesti oksensi vatsansa tyhjäksi radalle ja jatkoi maaliin saakka kotileisön kannustuksen voimalla. Seuraavana vuonna Göteborgissa Kononen voitti MM-kultaa legendaarisessa kisassa, jossa hän pudotti johdossa olleen Zhao Yongshengin pelkällä katseellaan. Lisäksi saavutuksiin kuuluvat useat hopeamitalit ja kolmas sija maailmancupissa kahtena vuonna. Aktiiviuransa jälkeen Valentin Kononen on valmentanut kävelijöitä. Nykyään hän edustaa Korson Kaikua ja vetää henkilöstökehityksen konsultointiyri- tystä.

fi.wikipedia.org/wiki/Valentin_Kononen

yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/kononen_kavelykuninkaaksi_23795.html#media=23800

5 Muinaisranta

Vasta äskettäin "löydetty" muinaisrantakivikko on syntynyt suolaisen Litorina-meren aaltojen vaikutuksesta 4 000–5 000 vuotta sitten silloisessa ulkosaaristossa. Maankuoren oietessa jääkauden jäljiltä ranta on nyt nousut jo 20–25 metrin korkeuteen meren pinnasta. Näkyvissä on 30–70 sentin kokoisia sammaleisia kiviä noin 70 metrin matkalla ja lisää löytyy Varislaakson rinteiltä.

www.itameriportaali.fi/fi/tietoa/yleiskuvaus/peruskuvaus/vaiheet/fi_FI/vaiheet/

6 Alkumuna (Maailman synty)

Budapestin kaupungin lahja Helsingille. Taideteoshankkeen taustalla olivat sukulaiskansojen ystävälliset suhteet kylmän sodan aikana. Aloitteen teki Helsingissä vierailleen Unkarin presidentin seurueeseen kuulunut tunnettu etnolog, akateemikko Guyla Ortutay, jonka poika, kuvanveistäjä Tamás Ortutay (s. 1946) oli stipendiaattina Suomessa. Keraamisen veistoksen inspiraationa on Kalevala ja se kuvaa maailman syntyä alkumunasta. Teos sijoitettiin hyvälle paikalle avokalliolle Helsingin uusimpaan kaupunginosaan Pihlajistoon ja paljastettiin 13.9.1971 arvovaltaisten edustajien läsnäollessa. PNV-asukasyhdistys on viime aikoina ehdottanut veistoksen valaisemista tai ainakin jalustan korjaamista, jottei alkumuna irtoa ja vieri paikaltaan mereen.

Viereisen Salpausseläntien mutkan valopylväät ovat taitelija Rea Pennasen suunnittelemat 1998 Lähiöprojektin toimeksiannosta, nyt Helsingin Energian (Helen) ylläpitämät. Salpausseläntie 3:ssa oli alun perin Wärtsilän työsuhteasuntoja.

www.taidemuseo.fi/suomi/veisto/veistossivu.html?id=14

hu.wikipedia.org/wiki/Ortutay_Tamás

7 Leikkipuisto Salpausselkä

Perustettu 1975. Kaupungin ylläpitämän leikkipuiston toiminta on suunnattu lapsiperheille sisältäen ohjattuja tuokioita sisällä ja ulkona. Lisäksi kotihoidossa oleville 2,5–5-vuotiaille on leikkitoiminnan kerho Kultakalat kahdesti viikossa koulujen lukukausien aikana. Kouluikäisille on turvallista ohjattua ja vapaata iltapäivätoimintaa, johon on viime vuosina osallistunut säännöllisesti noin 50 lasta. Kaikkiaan leikkipuistossa käy kesäkaudella säästä riippuen

noin 80 lasta päivittäin. Kaupunki tarjoaa kesällä auki olevissa leikkipuistoissaan lapsille maksuttoman lämpimän ruoan. Koulujen lukukausien aikana 1.–2.-luokkalaiset voivat ilmoittautua maksulliselle välipalalle.

Leikkipuistossa tehdään piha-alueen ja pelikenttien kunnostusremontti Lähiöprojektin tukemana vuosina 2014–15. Syyskuussa 2015 vietetään toiminnan 40-vuotisjuhlia.

www.hel.fi/hki/Vaka/fi/Leikkipuistot+ja+perhetalot/Leikkipuisto+salpausselka

8 Pihlajiston ala-aste

Rakennus valmistui 1978, suunnittelija Osmo Lappo. Koulutalo oli yksi ensimmäisiä peruskoulujärjestelmään suunniteltuja Helsingissä. Se olikin aikansa mallikoulu, johon monet ulkomaiset arkkitehtuuriryhmät kävivät tutustumassa.

Virallisessa kaupunginosajaossa Pihlajamäkeen kuuluva koulu toimi ensin Pihlajamäen ala-asteen sivukouluna, kunnes oppilasmäärän kasvun myötä se sai oman oppilaaksiottoalueensa. Koulussa ei ole erityistä painotusta, vaan se pyrkii tarjoamaan mahdollisimman laadukasta perusopetusta. Oppilaita on noin 320. Yleisopetuksen lisäksi koulussa on erityisopetuksen luokkia, starttiluokka ja valmistava luokka. Koulu tekee yhteistyötä useiden yhdistysten, muiden muassa suunnistusseura Rasti-Jyryn kanssa. Iltapäivisin tiloissa järjestetään oppilaskerhoja, joiden sisältö ulottuu sähköistä mediaan ja kuvataiteeseen. Koulun pohjoisseinässä on Pihlajiston mosaiikkipolkuun kuuluva kuva.

Koulun edustalla kasvaa **Pihlajiston vaahtera**, joka on rauhoitettu vuonna 1997 maisemallisen ja opetussellisen merkityksen vuoksi, valittu kaupungin kauneimmaksi vuonna 2000 sekä valaistu. Puun arvoa lisää sekin, että Helsingin kaupungin luonnonvaraiset nimikkolajit ovat orava ja vaahtera. Nyt vaahtera on hieman kuihtunut yhdestä haarastaan ja kaupungin rakentamispalvelu Staran arboristit hoitavat sitä hellästi.

Koulun takana Meripihkanpuistossa Pihlajamäentien varressa oli pitkään uimahallille varattu tontti, mutta hanketta ei kuulunut ja niinpä tontin käyttötarkoitus muutettiin 2013 asuinrakentamiseen.

www.hel.fi/hki/pihjao/fi/Etusivu

www.vesakoskela.net/nayttely2/vaahteran_vuodenajat.htm

9 Putkiremontti

Pihlajiston kuuluisin putkiremontin läpikäynyt taloyhtiö on kolme rakennusta ja 64 huoneistoa käsittävä as.oy Sato-pihlaja. Se on myös Pihlajiston vanhin taloyhtiö, rakennettu 1970–71. Remonttia seurattiin syksyllä 2014 Ylen tositv-sarjassa *Putkiremontti*, jossa koko kansan tutuiksi tulivat mm. Mauri Tahvanainen ja vaimonsa Marjatta sekä Mirjam ja Ari Vihavainen sekä Tiina Turkian perhe. Yhtiössä uusittiin kylpyhuoneet ja wc:t, saunatilat ja kerhohuone sekä lisäksi sähköt, ilmastointi ja ovien lukot. Remontti onnistui hyvin, valmistui ajallaan ja alitti 3,4 miljoonan euron budjetin muutamalla sadallatuhannella huolellisen suunnittelun ansiosta. Samalla asukkaiden yhteishenki parantui entisestään.

Tammikuussa 2015 *Putkiremontti* oli ehdolla vuoden 2014 Kultainen Venla -palkinnon saajaksi.

areena.yle.fi/tv/putkiremontti

yle.fi/aihe/artikkeli/2014/11/13/satopihlajan-putkiremonttibudjetti-alittui-sadoilla-tuhansilla-tassa-syy

yle.fi/aihe/artikkeli/2014/11/17/haluan-levittaa-myonteista-elamanasennetta

Tietolaatikko: Pihlajiston mosaiikkipolku

Kalevalan runoihin perustuva taideteos *Väinämöisen tarina* sisältää 17 mosaiikkikuvaa ulkotiloissa eri puolilla Pihlajistoa: betonirakenteissa julkisten kävelyteiden varsilla, alikulkutunneissa ja piha-alueilla. Sarja alkaa ensimmäisestä runosta Pihlajistontien alikulussa. Väinämöinen löytyy ostarilta ja Pihlajiston vanhimman taloyhtiön as.oy Sato-pihlajan päädyistä Salpausseläntie 4:ssä. Suurin ja näyttävien kokonaisuus on päiväkotia Aulangon pihamuurissa, jossa Louhi ajaa takaa sammon ryöstänyttä Väinämöistä.

Yli 2 000 keraamisesta laatasta muodostuva teos toteutettiin vuosina 1999–2002 taiteilija Milla Sundellin vetämänä mm. Lähiöprojektin ja Kulttuuriasiainkeskuksen tuella. Talkoissa oli mukana toistasataa pihlajistolaisista lapsista vanhuksiin. Vieraita oli mukana Irlannista saakka. Asukkaiden itse suunnittelemat ja muovailemat laatat poltettiin Arabian tehtaan keramiikkauunissa ja muurattiin paikoilleen. Mosaiikkipolun toteutuksesta on tehty videodokumentti ja teokseen tutustumista varten painettu esite karttoineen.

Jo vuonna 1997 Milla Sundell toteutti PNV-asukasyhdistyksen kanssa mosaiikin päiväkotia Aulangon muuriin, aiheena samana vuonna Auringon kiertänyt Hale-Boppin komeetta.

www.kaupunginosat.net/pihlajisto/index.php/mosaiikkipolku

fi.wikipedia.org/wiki/Kalevala

neba.finlit.fi/kalevala (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kalevala-sivusto)

10 Maisema Viikkiin päin

Jyrkältä kalliolta aukeaa laaja näköala yli Vanhankaupunginlahden aina kantakaupunkiin saakka.

Etualaa hallitsee 1969 valmistunut Lahdenväylän ensimmäinen osuus, joka rakennettiin Maailmanpankin lainalla Suomen täyttääessä vielä kehitysmaan määritelmän. Liikennemäärä Pihlajiston kohdalla on nyt 47 000 ajoneuvoa vuorokaudessa, ennuste vuodelle 2020 jopa 78 000 ja melutasot sen mukaiset. Moottoritie vie myös tilaa ja siksi kaupunki onkin jo vuodesta 2007 alkaen tutkinut eri vaihtoehtoja sen muuttamiseksi puistokaduksi. Tämä mahdollistaisi arviolta 1–2 miljoonan kerrosneliömetrin rakentamisen "Lahden bulevardin" varteen.

Lahdenväylän ylittää vanha Herttoniemen satamaradan silta, joka palvelee nyt runkolinjaa 550 (vrt. kohde 23). Myös kevyt liikenne suuntautuu Viikin keskukseen siltaa pitkin hyvin kapeaa jalkakäytävää pitkin.

Heti moottoritien ja Viikintien takaa alkaa Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue, joka kuuluu myös Natura 2000 -ohjelmaan. Lahti on oikeastaan Vantaanjoen suisto, jossa veden suolapitoisuus vaihtelee suuresti. Suojelualueella on havaittu lähes 300 lintulajia. Muuttoaikoina siellä levähtää säännöllisesti 22 suojeltavaa lajia. Pesivien parien määrä on lähes 2 500. Erikoisen sitruunavästäräkin ainoa säännöllinen pesimäalue Suomessa sijaitsee Vanhankaupunginlahdella. Suojelualueen reunoilla on viisi lintutornia.

Pihlajistonkallion kainalossa nykyisen koirapuiston pohjoispuolisessa laaksossa oli vuonna 1993 Ritva Harlen, Ilkka Rantasen ja Matti Jäntin suunnittelema ja suuren innostuksen vallassa rakennettu lasten seikkailumetsä, joka käyttämättömänä rapistui.

fi.wikipedia.org/wiki/Valtatien_4_historia

www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2013-4.pdf (Kaupunkibulevardi-ideoita)

www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Vanhankaupunginlahden_lintuvesi(5522)

11 Yritysalue

Lahdenväylän varteen näkyvälle paikalle on asemakaavassa ajateltu liiketalojen rivistö, joka muodostaa samalla melumuuria asuinkorttelien suojaksi. Siitä on tähän mennessä toteutunut läntinen puolisko Hernepellontielle, jossa lippulaivayrityksinä toimivat eräät maailman tunnetuimmat laatumerkit Porsche, Alfa Romeo ja Ducati. Tulevaisuudessa toteutettavan Harjulankadun varteen Maaherrantien itäpuolelle on mahdollista rakentaa 5- ja 6-kerroksisia toimistotaloja.

12 Matalaenergiatalo

Valmistui 2011, suunnittelija Mika Ukkonen. Helsingin kaupungin vuokra-asuntoyhtiön rakennuksessa kehitettiin ja kokeiltiin kerrostalojen energiatehokkuutta parantavia ratkaisuja. Näitä ovat mm. poistoilman lämmön talteenotto, parvekkeiden mitoitus ja lasitus, kylmäsiltojen välttäminen rakenteissa, lämmöneristeen määrä ja laatu, A-luokan ikkunalasit, energiatehokas talotekniikka ja kodinkoneet, koneiden käyntiaikojen optimointi, puolilämmin pysäköintikellari, varautuminen aurinkopaneeliin, rakennushankkeen osapuolten yhteistyö – sekä jatkossa ratkaisevaksi muodostuva asukkaiden ohjeistus.

www.kerrostalo.hel.fi/sites/default/files/files/page/nurminen_hamstrom_hernepellontie_26.pdf

www.hekaoy.fi/pihlajisto/kiinteistot/hernepellontie-26

13 Jätevedenpuhdistamo

Pohjoismaiden suurin jätevedenpuhdistamo louhittiin Viikinmäen kalliioon 1987 alkaen ja otettiin käyttöön 1994. Puhdistamo on laajennettu 2004 ja 2014: luolaston pinta ala on nyt 15 hehtaaria ulottuen Maaherrantielle saakka.

Laitoksen allastilavuus yhteensä 62 256 m³ ja lisäksi selkeytys- ja ilmastusaltaita 240 000 m³. Tänne johdettava viemäriputkistoa on 1 500 km ja pumppaamoja matkalla yli 260. Järjestely korvasi vanhat pienpuhdistamot, joiden laitteet lahjoitettiin Viroon ja Venäjälle.

Viikinmäessä käsitellään Helsingin ja keskisen Uudenmaan 800 000 asukkaan sekä teollisuuden jätevedet. Puhdistamon läpi kulkee vuorokaudessa 280 miljoonaa litraa vettä, jota puhdistetaan mekaanisesti, biologisesti ja kemiallisesti. Syntyvä liete mädätetään ja näin saatavasta biokaasusta tuotetaan sähköä ja lämpöä. Laitos onkin kokonaan omavarainen lämmön osalta ja sähkön osalta yli 60-prosenttisesti.

Korkeasta poistoilmapiipusta tulee joskus hieman tuoksua, jota tuuli kuljettaa milloin mihinkin suuntaan. Poistovesi johdetaan kalliotunnelissa Sörnäisiin, jossa sen lämpö otetaan vielä talteen kaukolämmöksi ennen veden purkamista Katajaluodon edustalle merelle 8 kilometrin päähän rannasta. Jätevedenpuhdistuksessa muodostuu vuodessa yli 60 000 tonnia lietettä. Se kompostoidaan Sipoon Metsäpirtillä korkealaatuiseksi mullaksi, jota myydään kesäkaudella Viikintien noutopisteessä.

www.hsy.fi/vesi/jatevedenpuhdistus/viikinmaki/Sivut/default.aspx

www.hsy.fi/vesi/jatevedenpuhdistus/jatevedenpuhdistus/Sivut/default.aspx (Vedenpuhdistuksen vaiheita)

14 Viikin ampumarata-alue

Suomen Metsästysyhdistyksen ampumarata oli käytössä vuosina 1957–2005. Noin 10 hehtaarin alue käsitti koko laakson reunoineen nykyisen Harjannetien sillalle saakka. Käytössä oli kivääri-, haulikko- ja pistooliradat katoksi- neen ja maalilaitteineen sekä paviljonki. Savikiekkojen heitintorni ja ampumapaikka olivat nykyisen Ristiretkeläi- senkadun korkeimmalla osuudella. Ampumisen pauke ja lyijypöly kantautuivat 1970-luvulla rakennettuun Pihlajis- toon, mutta mahtuivat ympäristönormeihin. Toiminta lopetettiin, kun Viikinmäen itäosan rakentaminen oli jo päässyt vauhtiin. Maaperä puhdistettiin kaupungin kustannuksella 2006–10.

Muistoksi ampumaradasta laakson pohjalle tulevaan Maarianmaanpuistoon piirrettiin viivasuora ulkoilutie nimeltään Luotisuora. Aidatun ampuma-alueen ulkopuolella kiersi suosittu ja korkeuseroiltaan haastava ulkoilu- lenkki, josta osuuksia on edelleen käytössä.

15 ATT:n kerrostalo

Valmistui 2013 Helsingin kaupungin vuokra-asunnoiksi, suunnittelija Kristiina Hannunkari. Kohde sai Helsingin ra- kennuslautakunnan Rakentamisen Ruusu -tunnustuksen vuonna 2014 korkeatasoisesta suunnittelusta sekä onnis- tuneesta rakennuttamisesta. Viro katto muodostaa pitkälle näkyvän maamerkin ja kätkee samalla sisäänsä talon konehuoneet. Korkeimmillaan 7-kerroksisessa rakennuksessa on 90 asuntoa kooltaan 26–130 m².

Kadunvarren muurissa on esillä Viikinmäen omaa kuviobetonilaattaa. Kuvion on suunnitellut Pekka Pakka- nen hyödyntäen suomalaista innovaatiota, Samuli Naamangan kehittämää graafista betonia. Sitä käytetään koros- teena julkisten raittien reunoissa, rakennusten kivijaloissa, terasseissa ja muureissa tuomassa osaltaan yhtenäistä ilmettä alueelle.

www.hekaoy.fi/pihlajisto/kiinteistot/harjannetie-44
issuu.com/heka.viestinta/docs/hima_3_13

16 Viikinmäen korttelitalo

Valmistui 2014, suunnittelija arkkitehtitoimisto Frondelius Keppo Salmenperä. Urbanisti kadun varteen sijoittuvas- sa korttelitalossa aloittivat vuoden 2015 alussa päiväkotit Maarianmaa ja Pihlajiston ala-asteen sivukoulu. Lapsia näissä on yhteensä 264. Yhteisenä teemana ovat luonto ja ympäristö: sen mukaisesti päiväkodin ryhmien nimet ovat Sammaleiset, Naavaset, Kaarnaset ja Tuohiset.

Tontin 15 metrin korkeusero on hyödynnetty muodostamalla talon ympärille viisi erilaista pihaa eri-ikäisille käyttäjille. Niitä valaisevat hauskat aakkospylväät. Talossa on myös pieni kirjasto ja jumppasali. Iltaisin ja viikonlop- puisin tilat ovat kaupunginosan asukkaiden ja yhdistysten sekä vaikkapa taloyhtiöiden käytettävissä. Etuseinään on luvassa kuvanveistäjä Pasi Mälkiän 6 metriä korkea lujitemuovinen reliefi. Mälkiä on asunut Viikinmäessä Kivitel- tankadulla perheineen vuodesta 2003 ja esitelty mm. Pihlajiston–Viikinmäen asukaslehdessä 2013.

Viereisen laajan Maarianmaanpuiston rakentaminen on alkanut 2014. Lähimmäs korttelitaloa tulee oleske- lu-, skeitti- ja leikkipaikka.

www.hel.fi/www/uutiset/fi/rakennusvirasto/korttelitalo_180914
www.pasimalkia.com/cv.html

www.kaupunginosat.net/pihlajisto/images/stories/Pihlajisto/Pihlajisto_syksy2013_kevyt.pdf

17 Kukulakaupunki

Viikinmäen poikkeuksellinen luonne perustuu jyrkkärinteisiin kallioihin, joilta aukeaa näköaloja kaikkiin ilmansuuntiin alkaen lähimmistä laaksoista aina Helsingin keskustan maamerkkeihin saakka. Kaupungin aluesuunnittelijoiden varhaiset ajatukset olivat enemmän Pihlajamäen kaltaisia, mutta vuosituhannen vaihteessa mukaan tulivat uuden urbaanin kaupunkirakentamisen tavoitteet. Ensimmäisen luonnoksen alueesta piirsi arkkitehtitoimisto Harris–Kjisik vuonna 1998. Viikinmäen länsiosan asemakaava sai lopullisen muotonsa 2005–07. Sama toimisto valmisteli myös yksityiskohtaisemmat miljöön suunnitteluohjeet alueelle.

Rakentaminen alkoi Pihlajiston reunasta vuonna 2000. Asukkaita Viikinmäessä oli syyskuun 2014 lopulla jo 2 236. Asuintalot levittäytyvät kallioharjanteille maaston muotoja kunnioittaen ja nousevat itse osaksi maisemaa kauempaa katsottaessa. Ylimmät tontit ovat Ristiretkeläisenkatu 3 ja 5, joiden korkeimmat kohdat ovat 41 metriä merenpinnasta ja 34 metriä Vantaanjoen pinnasta.

Kukulakaupungin korttelit ovat tiiviitä ja pienimittakaavaisia. Esimerkkeinä rakennustavasta ovat Ristiret- keläistenkatu 22:ssa as.oy Hiidenkiven terassitalot vuodelta 2011 Peabin toteuttamina, suunnittelija arkkitehtitoimis-

to Huttunen–Lipasti–Pakkanen. Tontinluovutuskilpailun vuonna 2006 voittaneelle ryhmälle myönnettiin rakennuspaikat myös kahdelta naapuritontilta. Kevyen liikenteen sillan toisella puolella Henrik Lättiläisen katu 3:ssa on TA-Asumisoikeus Oy:n kortteli vuodelta 2013, suunnittelija arkkitehtitoimisto Verstas, tässäkin arkkitehtuurikilpailun tuloksena.

www.h-k.fi/projects/urban/viikinmaki.html

www.hs.fi/paivanlehti/koti/Terassitalo+myötäille+maastoa/a1354342135616

www.hel.fi/static/helsinki/paatosasiakirjat/Kvsto2007/Esityslista2/liitteet/Tontinluovutuskilpailun_arvostelupoytakirja_20.11.2006RED.pdf?Action=sd&id=070080038

www.verstasarkkitehdit.fi/projects/henrik-lattilaisen-katu

www.ta-asumisoikeus.fi/kohteet?view=kohde3&id=112124&osoite=Henrik+Lättiläisen+katu+3

Tietolaatikko: Viikinmäen nimistö

Viikinmäen komeissa kadunnimissä on viitteitä eurooppalaiseen kulttuuriperintöön lähes tuhannen vuoden takaa. Professori Matti Klengen johtamaa nimistötoimikuntaa innoitti Vantaanjoen suun edustama yhteys merentakaisiin keskuksiin alkaen ruotsalaisten Sigtunasta aina Bysanttiin saakka. Nimetyistä henkilöistä Henrik Lättiläinen kirjoitti Liivinmaan kronikan, Valdemar II Sejr perusti Tallinnan ja Rikissa Puolalainen oli sekä Ruotsin että Tanskan kuningatar. Puistonimissä Maarianmaa eli ”Jumalan äidin maa” taas on paavi Innocentiuksen Baltialle antama nimitys.

www.uuttahelsinkia.fi/fi/uutiset/2014-04-14/viikinmaen-kadunnimissa-varhaiskeskiajan-tunnelmaa

18 Viikinjyrkänsilta

Valmistui 2009, suunnittelija Juhani Hyvönen. Viikinmäen ja Oulunkylän ulkoilureitistöt toisiinsa yhdistävä silta sai Rakennusinsinööriunionin Vuoden silta -palkinnon 2010. Veistoksellinen teräsrunko on ankkuroitu suoraan kallioon ilman korkeita maapenkereitä. Kaarevine muotoineen silta istuu kauniisti jokimaisemaan.

Viikinjyrkänsillan avajaisiin 2.10.2009 osallistui myös kymmenen melojan ryhmä, joka alitti sillan samanaikaisesti kun juhlaväki pääsi ensi kertaa sillalle. Eräs melojista oli tehnyt kaksikin runoa sillan kunniaksi.

www.ril.fi/fi/etusivu/ajankohtaista-2/vuoden-silta-2010-c2-96tunnustus-palkinto-viikinmaen-kevyen-liikenteen-sillalle.html

www.ril.fi/fi/etusivu/ajankohtaista-2/sillanrakennuksen-erikoispalkinto-2014-dipl.ins.-juhani-hyvoseselle.html

Tietolaatikko: Vantaanjoki

Uudenmaan pisin joki saa alkunsa Hausjärveltä ja laskee Itämereen 99 km:n päässä Helsingin Vanhassakaupungissa. Sen valuma-alueella asuu yli miljoona henkeä. Vantaa-nimen antoivat kenties muinaiset hämäläiset eränkävijät etelänretkillään käyttämälleen reitille. Viikinkiajan ja ristiretkien jälkeen ruotsinkielinen asutus vakiintui rannikon savimaille. Hälsinglandista tulleet uudisasukkaat nimesivät joen Helsingeäksi ja sen kosken Helsingforsiksi. Vuosisatojen mittaan vesistöä ovat hallinneet vuorollaan Ruotsin kruunu, Padisen luostari, katolinen kirkko ja Helsingin kuninkaankartano – viime aikoina alueen kunnat.

Vuonna 1889 Tapaninkylän kartanon omistaja Emil von Schantz hankki joelle höyrysluupin nimeltään Liana. Se hoiti aikataulunmukaista matkustajaliikennettä Vanhastakaupungista Haltialaan. Seuraavalla vuosikymmenellä Vantaanjoki perattiin koko pituudeltaan tukinuiton mahdollistamiseksi kasvavan Helsingin tarpeisiin. Parhaimmillaan 1934 joessa uitettiin 68 000 tukkia. Uitto jatkui aina 1950-luvun lopulle saakka. Jokea käytettiin yhä enenevästi ruukkien, sahojen ja myllyjen energianlähteenä sekä juomaveden ja jään ottoon. Koko yläjuoksua käytettiin samalla myös viemärinä. Lopulta likaantumisen alkoi olla niin ilmeistä, että Keski-Uudenmaan kunnat rakensivat yhdessä meriviemärin vuonna 1979.

Jokivarsi on runsaslajinen ekologinen käytävä peltovaltaisessa ympäristössä. Vantaanjoen vesistöalueella onkin useita suojelualueita ja -kohteita. Vaelluskalat ovat palanneet jokeen sen jälkeen, kun useita padottuja koskia palautettiin ennalleen vuosina 1997–98. Tällä vuosituhannella on ehdoteltu kansallisen kaupunkipuiston ulottamista ulkomereltä Vantaanjoen kautta Haltialaan. Vuonna 2012 valtio muodosti Vantaanjoen pääuomaan Natura 2000 -alueen vuollejokisimpukan Euroopan suurimman kahden miljoonan yksilön esiintymän suojelemiseksi. Myös luontodirektiivin suojaama leikkisä saukko viihtyy Vantaanjoessa.

[www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Vantaanjoki\(27522\)](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Vantaanjoki(27522))

www.vhvsy.fi (Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys)

www.halsingland.se

www.steamship.fi/?cat=19 (höyrysluuppi)

www.kaupunginosat.net/oulunkyla/historia/eiran_jaa_s.htm (Jäännostoa Vantaanjoesta)

19 Vantaanjoen varsi

Vantaanjoki sekä sitä reunustavat puistot muodostavat laajan virkistysalueen Helsingin keskeisenä "vihersormena". Yhtenäinen ulkoilutie- ja latuverkosto ulottuu Paloheinään ja sieltä edelleen aina Nuuksion kansallispuistoon saakka. Vantaanjoki on myös suosittu melontareitti.

Alajuoksun nykyisen luonteen ovat muokanneet Vanhankaupunginkosken patoaminen 1876 sähkövoimalaitoksen tarpeisiin ja Pikkukosken perkaaminen 1890-luvulla tukinuiton mahdollistamiseksi kasvavan Helsingin rakentamiseen. Koskesta nostetut kivet ovat tallella joen tällä puolella, joten koski voitaisiin teoriassa palauttaa entiselleen. Jos Vanhankaupunginkosken pato puolestaan purettaisiin, veden pinta laskisi täällä vähintään pari metriä ja mm. Pikkukosken uimaranta olisi mennyttä. Itse asiassa jokiuoma on käytännössä patoallas aina Haltialan Pitkänkosken suvantoon saakka – tästä aihe Teleks-yhtyeen vuoden 2002 balladiin *Hiljaa virtaa Vantaa*.

Jyrkkien rinteiden runsaslajiset lehdot edustavat Helsingissä harvinaista luontotyyppiä. Rinteiden yläosia hallitsevat yli satavuotiaat järeät kuusivanhukset. Alhaalla kosteammilla paikoilla viihtyvät haapa, tuomi, pihlaja, harmaaleppä ja vaahtera. Pensaskerroksen lajeja ovat pähkinäpensas, lehtokuusama, koiranheisi, taikinamarja, mustaherukka ja pohjanpunaherukka. Kenttäkerroksesta puolestaan löytyvät kevätlinnunsilmä, suokelto, lehtopalsami, lehtotähtimö, isoalvejuuri ja hiirenporras; seuranaan mustakonnanmarja, lehtosinijuuri, kevätlinnunherne, tesma, sinivuokko, lehtokorte, jänönsalaatti, kevätlehtoleinikit, koiranvehnä sekä pystykiurunkannus. Pohjoisessa Maaherrantien tuntumassa on komea kotkansiipilehto. Luonnontilaisuuden merkinä lahopuun suuri määrä monipuolistaa biodiversiteettiä selkärangattomista ötököistä lintuihin ja lintubongareihin.

Viikinmäen rakentamisen tieltä lähemmäs rantaa siirretylle voimalinjalle raivattiin uusi johtokatu kesällä 2008. Samalla syntyi uimarantaa vastapäätä niitty, josta on tullut suosittu piknik-paikka.

20 Pikkukosken uimaranta

Entisessä koskessa on edelleen virta ja sen alapuolella suvanto. Pyörteen keskellä on matala, jota oulunkyläläiset kutsuivat Amerikaksi. Tasainen kivi syvässä vedessä lähempänä Pirunkalliota oli Australia. Uimavalvontaa ja kanttiinia on vuodesta 1964 lähtien hoitanut uima- ja vesipalloseura Kuhat. Laiturin yhteydessä on loka-huhtikuussa seuran talviuintijaoksen avanto. Kun rähjäntynyt pukusuoja- ja kioskirakennus paloi 2001, rakensi kaupunki 2005 uuden uimalan, jonka löylyhuone tehtiin Pihlajamäestä puretun Säilän talon hirsistä.

Ennen vanhaan jokakesäisenä Helsinki-päivänä Pikkukoskella oli runsaasti Oulunkylä-seuran järjestämää toimintaa, mm. Vantaanjoen soutukilpailut. Vuonna 2007 puolestaan nähtiin erikoinen kaljakellunta, johon osallistui spontaanisti yli 400 ihmistä. Jacob Södermanin muistolaatan ovat kaverit asettaneet hänen vanhan kiipeilypuunsa viereen.

Uimarantaa hallitsee Pirunkallio 26 metriä joenpinnan yläpuolella. Sen jyrkänteeseen jäädytetään talvisin jääkiipeilyseinä. Kallion itäsyryllä on yhä löydettävissä "Ogelin norski", yksi Suomen ensimmäisiä hyppyrimäkiä vuodelta 1905.

www.kaupunginosat.net/oulunkyla/kaupunkipolku/verajamaki/slides/11_Pikkukoski.htm

www.kaupunginosat.net/oulunkyla/kaupunkipolku/verajamaki/slides/12_Pirunkallio.htm

21 Viikinmäen migmatiittikalliot

Monet Viikinmäen kalliroleikkaukset ja ehjät avokalliot paljastavat kaunista raidallista seoskiveä eli migmatiittia. Niissä erottuu yleensä vaalea graniitti ja tumma gneissi. Näillä on hyvin erilaiset syntymekanismit: Gneissi on sedimenttikivi muinaisen meren pohjasta, jonne kerrostunut irtoaines on tullut mereen jokien mukana vielä muinaisempien mantereiden kallioperästä. Graniitti puolestaan on erottunut gneissistä maankuoressa kiven osittaisen sulamisen seurauksena, jolloin vaaleat mineraalit ovat kertyneet ja kiteytyneet ohuiksi suoniksi.

Seoskiven muodostumisen edellyttämä korkea kuumuus ja paine vallitsevat suurten vuoristojen juurissa. Raitainen gneissi onkin todiste siitä, että paikalla oli noin 1 900 miljoonaa vuotta sitten Alppien kaltainen Svekofenidien vuoristo. Eroosio sekä vähintään kolme jääkautta ovat sittemmin kuluttaneet vuoret pois. Viimeisin niistä silteli vielä kallioiden pinnat iloksemme.

www.geologia.fi/index.php/2011-12-21-12-30-30/2011-12-21-12-40-22

22 Aloituskorttelit

Uuden Viikinmäen rakentaminen alkoi täältä itäosasta peruskiven muuraamisella Hernepellontien ja Maaherrantien kulmatontille 27.4.2000. Helsingin kaupungin asuntotuotantotoimisto ATT toteutti Harjannetien kahta puolta koko-

naisuuden, jossa on sekä vuokra- että omistustaloja. Rakentaminen eteni Maaherrantieltä länteen ja 12 taloyhtiön suurkortteli tuli valmiiksi 2005. Harjannetie 8:ssa on vuonna 2009 valmistunut päiväkotikoti Vikkeri, jossa toimii viisi ryhmää: Aamurusko, Auringonnousu, Päivänpaiste, Taivaansini ja Kuunsäteet. Päiväkodissa on myös hyvin aktiivinen vanhempainseurakunta.

Maaherrantie 8:n tontilla on talon asukkaiden nimeämä ja kyltittämä kuja "Oma kauppakurvi pätkä". Kivitel-tanporras ja Kivitel-tankatu puolestaan ovat saaneet viralliset nimensä erään taloyhtiön pihalla olevasta suuresta ja erikoisen muotoisesta siirtolohkareesta. Sen suojissa on saattanut piileskellä tiedustelijoita Hattujen sodan lopulla kesällä 1742 Venäjän kenttäarmeijan hyökätessä Helsinkiin. Venäläiset leiriytyivät Malmille ruotsalaisten odottaessa Vantaanjoen länsipuolella.

www.hel.fi/hki/Vaka/fi/P_iv_kotihoido/Paivakoti+Vikkeri

www.kysy.fi/kysymys/hei-olen-muuttanut-viikinmakeen-kivitel-tankadulle-ja-minuaihmetyttaa-kadun

23 Raide-Jokeri

Vanhaa Herttoniemen satamaradan reittiä käyttää nyt poikittainen runkolinja 550 Itäkeskuksesta Viikin ja Haagan kautta Otaniemeen. Tulevaisuudessa se päivitetään pikaraitiotieksi. Ensimmäinen tekninen selvitys nopeasta poikittaisyhteydestä valmistui jo 1990. Eri vaiheiden jälkeen Jokeri-linja päätettiin toteuttaa ensin bussikalustolla, mutta pitkin pysäkkiväleitä ja liikennevaloetuksin. Liikennöinti alkoi 2003 ja linjan tekniset rakenteet saivat samana vuonna Vuoden insinööri -palkinnon. Bussien, pysäkkien ja siltojen yhtenäinen visuaalinen ilme puolestaan sai kunniamaininnan muotoilualan Fennia Prize 2007 -kilpailussa. Silloin puhuttiin vielä faktana, että pikaratikasta on luovuttu Helsingin liikennesuunnittelussa. Samana vuonna kuitenkin Raide-Jokeri nostettiin pääkaupunkiseudun tärkeiden joukkoliikennehankkeiden luokkaan. Hankesuunnittelu on jatkuu vuoteen 2016, jonka jälkeen voidaan päättää rakentamisesta. Matkustajia linjalla on päivittäin yli 30 000.

www.raidejokeri.info

hslliikenteessa.blogspot.fi/2013/08/runkolinjalla-ei-eksy.html

Tietolaatikko: Herttoniemen satamarata

Jo Eliel Saarisen Suur-Helsinki-suunnitelmassa 1918 esitettiin raideyhteys Malmin puutarhakaupungista Herttoniemen suursatamaan. 1920-luvun alussa Sörnäisten öljysatama päätettiin siirtää Herttoniemeeseen mm. paloturvallisuussyistä. Valtioneuvostolta saatiin lupa radan rakentamiseen Oulunkylästä Viikin kautta Herttoniemeeseen. Jatkolupaa radan viemiseen Laajasaloon ja Santahaminaan saakka ei saatu. Rakentamaan päästiin vasta 1930 – nyt laman ansiosta edullisesti hätäaputöinä. Rata avattiin liikenteelle 8 kilometrin mittaisena 1.1.1939. Mannerheimin erikoisjuna seisoikin silloin tällöin Hallainvuoren kallioliikkauksessa jatkosodan aikana.

Öljysatama avattiin nykyisessä Herttoniemenrannassa 1946. Liikenne väheni 1960-luvulta alkaen, mutta vielä 1977 rakennettiin radalta yhteys Roihupellon metrovarikolle. Satamaradan kautta onkin kaupunkiin tuotu aikanaan kaikki Helsingin metrojunat. Viimeinen tavarajuna kulki Herttoniemen sataman sulkeuduttua 1992. Rataa jäi vielä jäljelle vajaat 5 km metron vaihteelle saakka. Metron huoltoyhteys siirrettiin Vuosaareen vuonna 2012 ja loppuja raiteita alettiin vähitellen purkaa pois.

www.seisake.net/satamarata3/historia.php

24 Tyhjät tontit

Harjannetien ja Hattelmalantien risteyksessä paraatipaikalla on kaupungin omistama tyhjä tontti, johon voisi asemakaavan mukaan rakentaa nelikerroksisen talon. Sen siipeen voisi tulla uusi lähikauppa, mikäli Pihlajiston ostari joskus puretaan (ks. kohde 1). Viereisen liikekäytössä olleen peltihallin tyhjeneminen on viime aikoina lisännyt tällaisen projektin mahdollisuuksia.

Hattelmalantien toisella puolella on myös kaupungin tontti, jolle PNV-yhdistys istutti Pihlajiston kyläkuusen vuonna 1994. Nyt kuusi on jo niin suuri, että siinä pidetään jouluvaloita, sähkön lahjoittaa viereinen taloyhtiö. Suunnitelmissa oli myös siirtää paikalle muualta Helsingistä vanha puurakennus Pihlajisto-taloksi, mutta ajatus ei ole toistaiseksi toteutunut.

O H E I S K O H T E E T

25 Pihlajamäen nuorisopuisto

Nuorisopuisto on hyvin suosittu, sinne tullaan laajalti muualtakin Helsingistä. Virallisessa kaupunginosajaossa Pihlajistoon kuuluvan puiston uudistus aloitettiin 2004. Käyttäjien toiveita kyseltiin kouluilla, nuorisotaloilla, skedeharrastajilta sekä nuorisoporukoilta. Yli 200 alueen 7–25-vuotiasta lasta ja nuorta osallistui suunnitteluun. Huomattiin,

että puistoja oli aiemmin rakennettu lähinnä poikamaisiin harrastuksiin. Niinpä nuorisopuistoon suunniteltiin kaksi erilaista aluetta, joita kuitenkin saa käyttää sukupuoleen katsomatta: "Tytöjen puistossa" on kukkia, keinuja ja tasapainoilulaitteita, hengailukatoksia sekä amfiteatteri. "Poikien puistossa" on puolestaan skeittiparkki, jossa sopii myös bleidata ja scootata, yksi Pohjoismaiden suurimmista verttirampeista sekä dirt-pyöräilyrata.

Nuorisopuistoon kuuluvat myös soikea monitoimikenttä, katukoriskenttä ja juoksurata Helsingin Uuden yhteiskoulun vieressä sekä fresbeegolf-kenttä Longinojan varressa. Viereinen laskettelumäki houkutteli vielä 1970-luvun alussa joukoittain alppihiihtäjiä. Nyt se on erityisesti lumilautailijoiden suosiossa.

www.vihreasyliit.fi/?p=3070

www.hel.fi/hki/Nk/fi/Nuorisotilat/Nuorisoty_yksik_t+alueittain/Keskinen/Pihlajamaen+nuorisopuisto

26 Vesiputous

Rankkasateilla vesi kerääntyy läheisten taloyhtiöiden parkkipaikoilta pienen ojan kautta tälle avoimelle jyrkänlehtelle ja ohjautuu edelleen polun yli Savelan pelloille.

Koko Pihlajiston länsirinne on lähes luonnontilasta metsää. Kallioperän murroslinjan suojassa kukoistaa rehevä lehto, jota kuusi yrittää valloittaa. Runsaana esiintyvät kuitenkin myös tuomi, haapa, vaahtera, harmaaleppä sekä pihlaja. Pähkinäpensaaseen seurana viihtyvät koiranheisi, korpipaatsama, pohjanpunaherukka, metsäruusu ja poikkeuksellisen runsas taikinamarja. Lehtoruohoja edustavat mm. mustakonnanmarja, kevätlinnunherne, sini-vuokko, lehtokorte, koiranvehnä ja jänönsalaatti.